

# En defensa de l'activisme constant per assolir una igualtat real a les programacions teatrals

*Beth Escudé i Gallès, Mercè Sarrias, Eva Hibernia i Blanca Bardagil animen a no baixar la guàrdia i a mantenir accions continuades en el temps per aconseguir que es prenguin mesures destinades a assolir una presència igualitària del talent femení a la programació dels teatres.*

El passat 27 de juny es va celebrar a la seu de la SGAE a Barcelona la taula rodona «**Què fem per augmentar l'autoria femenina a la cartellera?**», en un dels últims actes del **VI Cicle d'Autoria Femenina Contemporània PRIMAVERA VACA 2016**, organitzat per l'**Associació de Creadores Escèniques Projecte Vaca** amb el suport de la **Fundació SGAE**. Moderada per **Carme Tierz**, periodista cultural i directora de la revista Entreacte, a la taula rodona hi van participar **Beth Escudé i Gallès**, doctora en Arts Escèniques, dramaturga, directora i docent, professora de l'Institut del Teatre; **Mercè Sarrias**, dramaturga i guionista; **Eva Hibernia**, poeta, dramaturga, directora i docent i **Blanca Bardagil**, dramaturga, directora, guionista i docent. Totes quatre van desgranar les principals raons que dificulten el reconeixement i la presència igualitària de les dramaturgues en el panorama escènic català.

## Anàlisi i iniciatives

D'una banda, es va posar de relleu la inèrcia acadèmica, cultural i social d'emmirallar-se en els referents literaris i els criteris masculins. Una inèrcia que continua sent predominant a la pràctica, malgrat les iniciatives personals i els canvis de base que porten a terme algunes entitats. A tall d'exemple, Beth Escudé va il·lustrar el cas de l'Institut del Teatre de Barcelona, on als estudis de direcció i dramaturgia han eliminat alguns texts de marcat caire masculista alhora que fan discriminació positiva tot ampliant les fonts de texts escrits per dones. Eva Hibernia va remarcar la importància d'aquest tipus de gestos en l'àmbit acadèmic així com la voluntat d'educar-se en la igualtat, creant fons de biblioteques paritàries (i en aquest sentit va suggerir a la SGAE la creació d'un catàleg d'autores) i portant a terme actes de reivindicació i d'intervenció amb continuïtat.

Blanca Bardagil va insistir en la prioritització del talent com una eina que permeti trencar l'encara manca de sensibilitat respecte la qualitat de les dramaturgues tant en l'escriptura com en la direcció d'escena. *“M'he hagut de maquillar per semblar més gran i m'han preguntat que per què no feia d'actriu. De vegades, he sentit que m'imposava poc per ser dona i per ser jove, sobretot en el cas de la direcció escènica”*, va comentar. Mercè Sarrias també va relatar una experiència personal per mostrar la falta de consciència i de reconeixement de la feina de les autores. En un guió que havia escrit sobre una temàtica de refugiats, van alterar-li el seu text sense consultar-li abans. *“Si hagués estat un home -va dir Sarrias- li haguessin consultat. Sembla que les dones puguem renunciar i no crear conflicte. S'espera que siguem treballadores i no diem res. Jo m'hi vaig enfrontar. És un dret”*.

La falsa sensació de que les coses van millorant constantment a nivell legal (quan en alguns drets es va caminant enrere), el perpetu qüestionament sobre la qualitat de l'obra femenina (tant en les dramaturgies clàssiques com en les noves), la desvalorització de les anomenades “temàtiques femenines” i el sovint menyspreu i crítica als postulats feministes que propugnen la

igualtat, formen part de l'enorme llast que posa pals a les rodes de la presència habitual de l'autoria femenina a la cartellera i del desequilibri permanent respecte als autors. Totes quatre autores van coincidir en que les idees progressistes d'igualtat costen de tenir un reflex real a la pràctica, atès que falta un compromís de continuïtat que vagi més enllà de decisions puntuals, més o menys "folklòriques". Per aquest motiu, passa també que hi ha autores que s'allunyen d'abordar temes vinculats "al món de la dona" i, d'altres, que ni tant sols han tret del calaix la seva obra, atesa la dificultat en arribar a muntar-la i exhibir-la més enllà del desig individual d'algun director que "vol programar una dona" o dels dies anuals (com el 8 de març o el 25 de novembre) que s'han reservat per commemorar efemèrides femenines.

Un darrer i no menys important aspecte que actualment condiona el treball dramàtic en general i el femení en particular és l'extraordinària precarietat del sector, que pateixen tant dramaturgs com dramaturgues. Un element que, juntament amb la resistència a obrir-se a una major diversitat de veus i estils dins de l'estatus quo actual, fa ben difícil desenvolupar una carrera i normalitzar-se en un context on no hi ha una política teatral que ho aboni. En el fons de tot això, segons va incidir Beth Escudé, *"hi ha una visió perversa que va més enllà de la paritat i que té a veure amb totes les decisions polítiques, econòmiques i socials, que no només no faciliten les carreres de les dones sinó que les bloquegen a propòsit amb la intenció de tornar-les a casa, tal i com suggereixen lleis com la de dependència"*.

### **Propostes generals d'actuació**

Malgrat el panorama general no és falaguer, aquestes autores van coincidir en que hi ha moltes coses que es poden fer, tant a nivell individual com col·lectiu. En l'àmbit docent, hi va haver una major representativitat d'autores alhora que les dones cada cop van aixecant més la seva veu per defensar les seves obres i l'autoria femenina en general. Com a iniciativa individual, també va sorgir la idea de promoure companyies on les dones puguin fer el seu propi muntatge. En l'àmbit col·lectiu, Eva Hibernia va reclamar, sense embuts, a l'estil de la legislació francesa, *"una política intervencionista que garantis, al menys un 40% d'autoria femenina als teatres públics"*, com una forma directa i específica de trencar l'actual inèrcia de selecció d'autors. Cal tenir en compte que, actualment, només un 23% de les obres que s'estrenen a la cartellera de l'estat espanyol són escrites per dones.

Obert el col·loqui, alguna participant va proposar la necessitat de participar activament en política a l'estil d'altres països, com Anglaterra o França, on les dones han mantingut en el temps les seves reivindicacions i les han aconseguit traslladar a la vida i a les decisions polítiques. En aquest sentit, la dramaturga i directora Marta Momblant, va il·lustrar-ho amb la seva experiència a Londres on *"les estructures funcionals són diferents. Tot aquest tema estava molt consensuat perquè no era una qüestió de dramaturgues sinó de poder, de llocs de direcció, i era molt equilibrat. Les dones treballaven perquè la seva mirada fos òptima. La paritat havia estat una lluita paulatina, de les àvies, que ara tothom té integrada"*. Karel Mena, dramaturga i productora, va afegir que les dones artistes han de ser-hi presents en la confecció dels programes polítics *"espanta llegir els programes electorals i observar que la cultura està esmentada com un sector econòmic i de desenvolupament, mercantilista, sense esperit, on no es contempla la diversitat. Res no es pot moure sense modificar les estructures"*. Mercè Espelleta, actriu i presidenta de Projecte Vaca, va suggerir la necessitat de que *"les creadores es sumin a les iniciatives que algunes plataformes i associacions culturals estan portant a terme a Catalunya per reclamar a les institucions accions i decisions veritables, reals, més enllà de les paraules"*. A Madrid, a iniciativa de l'associació *Clásicas y Modernas*, han aconseguit fa pocs mesos la firma d'un conveni de paritat per a la temporada 2016-17 amb el *Centro Dramático Nacional*, dirigit per Ernesto Caballero i continuen treballant perquè això es traslladi a d'altres teatres públics. Un resultat fruit de la perseverança i l'activisme de les

pròpies dones del sector i que, a Catalunya, està començant a tenir el seu reflex en l'embrionària plataforma cultural de caire transversal Dinamo.

La dramaturga i directora Laura Freijo, també membre de la plataforma Dinamo, va mostrar el seu convenciment de sí que existeix una consciència formal d'igualtat en els programadors i els productors, *“el que cal es transformar aquesta consciència formal en una consciència de facto i, per tant, hem de revisar els criteris de valor que decanten les decisions alhora d'incloure o d'encarregar un projecte per un teatre”*. La directora Ariadna Martí, de la seva banda, va apuntar que cal anar més enllà i fer accions educatives, que abordin la situació de la dona en el seu conjunt *“el tema és de fons, cal llegir texts femenins, les dones tenen molt a dir i cal un lloc on expressar-ho, on surti tot aquest rerefons de la realitat social de la dona”*.

## Conclusions

Del resum de tot el que es va dir a la taula rodona, se'n desprèn la gran importància de mantenir un activisme constant, sense defallida, amb accions permanents en el temps i amb l'increment de representants dones del sector en els llocs de poder on es decideixen les polítiques culturals i socials. Propostes que se'n deriven del debat apassionat i apassionant d'aquesta taula rodona on la gran conclusió final va ser que cal un imprescindible compromís personal i col·lectiu, de feina pacient i continuada, sense baixar la guàrdia, per aconseguir que es prenguin mesures que facilitin l'accés, la visibilitat i el reconeixement de les professionals de les arts escèniques i es pugui assolir la igualtat real que mereixen les dones i les autores del nostre país.

Cristina Serrat  
Premsa Primavera Vaca  
www.projectevaca.com

Barcelona, 3 de juliol de 2016

Amb la col·laboració de: **fundació sgae**

Amb el suport de:  **Generalitat de Catalunya**